

גמל:

מיון:

כיום ישנם שני מינים בסוג, שניהם בויתו:

- אחת. זהו סוג בעל דבשת - (Camelus dromedarius) גמל חד-דבשתי הגמל השכיח יותר.
- בעל שתי דבשות, היה נפוץ במרכז - (Camelus bactrianus) גמל דו-דבשתי אך כיום נפוץ בשבי ומצוי בסכנת הכחדה חמורה בבר. כמה חוקרים, אסיה רואים בגמלים המבויתים מינים עצמאיים.

שני גמלים אלה יכולים להתרבות ביניהם, כשהצאצא הנדיר מכונה גמל כלאיים.

עד הפליסטוקן בעבר היו מינים נוספים בסוג זה, אשר חיו בפליוקן

- Camelus gigas
- Camelus grattardi
- Camelus knoblochi
- גמל סורי (Camelus moreli)
- Camelus sivalensis
- Camelus thomasi

מבנה גוף הגמל:

הרגליים הגבוהות הגבוהות ובפרווה גוף הגמל מותאם לתנאי המדבר ברגליו החמים. לעיתים ישנו של הגמל מרחיקות אותו מן הקרקע הלוחטת בימי ה בין טמפרטורת הקרקע לטמפרטורת האוויר בגובה Cהבדל של 20° מעל הקרקע. בין שערות פרוותו של הגמל כלוא אוויר המשמש כחומר של מטר מבודד, וכך הפרווה מקטינה את מעבר החום בין הסביבה החמה לגוף הגמל ובעצם מבודדת את גופו של הגמל מחום הסביבה. תכונות אלו עוזרות לגמל לשמור על גופו מפני התחממות יתר, וכך מקטינות את הצורך בהפרשת זיעה, בגופו של הגמל. בגוף הגמל ישנה מסיבה זו הן גם מביאות לחיסכון של מים דבשת בה הוא אוגר שומן, המהווה בידוד מפני החום ומפני הקור. מפני החום

מכיוון שהוא שכבה עבה שמבודדת בין הגמל לאוויר ומפני הקור מכיוון שכמות הוורידים והעורקים קטנה שם והוא אינו מאבד חום דרך הדבשת.

גובהו של הגמל כשני מטרים או יותר, ואורכו כשלושה מטרים מהפה עד לזנב. צווארו הארוך מאפשר לו לסרוק את המדבר למרחקים גדולים ולמצוא מים.

התאמה לתנאי המדבר:

הגמל פעיל בדרך כלל בשעות הבוקר ולפנות ערב, כאשר האוויר קריר. בשעות החמות של היום הגמל רובץ בצל או נח בעמידה.

מרוכז, המכיל כמויות קטנות. כאשר קיים מחסור במים בגוף הגמל, הוא מפריש שתן נוספים). הגמל מה שמצמצם את פליטת המים מגופו (בדומה לאדם ובעלי חיים, של מים מסוגל להחזיק מעמד במשך שבועיים בלי לשתות ובלי שייגרם נזק לגופו. כאשר הוא מגיע למקור מים הוא שותה כמויות גדולות של מים, וכך משלים במהירות את המים החסרים בגופו ומגיע למאזן מים תקין.

יש לתאי הדם האדומים: לגמל ישנה התאמה מיוחדת לתנאי המדבר גם בדם שאצלם היא עגולה יותר). תכונה זו של תאי הדם, בניגוד לשאר היונקים) צורה סגלגלה ויובש של הגוף. תאי הדם האדומים מעניקה להם יכולת זרימה "חלקה" גם במצבי עקה של הגמל גם עמידים יותר מתאי הדם של שאר היונקים בכך שהם מסוגלים לשרוד קיצוניים (ממצב של חוסר נוזלים בגוף, ועד לרוויה גבוהה בתנאי לחצים אוסמוטיים. כאשר זה שותה כמויות גדולות של מים).

לגמל יש ריסים ארוכים להגנה מפני סופות חול ורגליים ארוכות עם שתי ברכים המגנות מהחול החם של המדבר. נוסף למבנה הגוף ולדרכי ההתנהגות גם התהליכים הפנימיים בגופו של הגמל מותאמים לחיים במדבר. לדוגמה, שינויים בטמפרטורת הגוף. טמפרטורת אך ייחודו של, כמו של רוב היונקים, הגוף של הגמל היא בסביבות 39 מעלות צלזיוס הגמל הוא בכך שטמפרטורת גופו יכולה לעלות ולרדת בכמה מעלות מבלי שייגרם נזק מאומצת של הגמל, טמפרטורת גופו לגופו. לפעמים ביום חם, או בזמן פעילות גופנית עולה עד ל-42 מעלות צלזיוס, ובליילה קר היא יורדת עד 36 מעלות.

בניגוד לגמל החד-דבשתי, הגמל הדו-דבשתי מותאם גם לחיים במקומות קרים, כמו מדבריות מרכז אסיה בעת החורף. הגמל הדו-דבשתי יכול לשרוד בטמפרטורות נמוכות ויכול לאכול קילוגרמים רבים של שלג.

רבייה:

של כשנה ויכולה להיכנס להיריון נוסף כעבור שנה. הנאקה ממליטה בֶּכָר אחרי היריון מההמלטה הקודמת (כלומר טווח הזמן המינימלי בין שתי המלטות של אותה נאקה הוא שנתיים). רוב ההריונות הם של בכר אחד בלבד.

שירות לאדם:

אולם האיזכור, לפנה"ס 2500-לפי הדעה המסורתית בערך ב הגמל בוית הראשון שלו מופיע מתקופה מאוחרת יותר. בולייט בספרו מביא קטע מתעודה ובה (המתוארכת למאה ה-17 לפנה"ס, VII שכבה) מאללח' שבצפון סוריה עופר בר יוסף טוען כתוב 'מנת מזון אחת לגמל'. לפי עדויות שנמצאו באיראן שהשימוש בגמל היה קיים כבר באלף הרביעי לפנה"ס, ואכן בחפירתם של כהן באר רסיסים), משלהי האלף השלישי, נמצאו עצמות (ודיוור באתר בהר הנגב של גמל יחד עם עצמות של עזים.

מצביעים על ביותו של הגמל החד-דבשתי לחצי האי ממצאים ארכאולוגיים בין האלף השלישי והשני לפנה"ס ושימוש בו בשלב זה רק כמקור לחלב ערב במרכז במחצית האלף השני נכנס גם הגמל הדו-דבשתי מאזור באקטריה לאזור למרחב ההודו-איראני במסגר נדידת שבטים הודו-אירופיים אסיה ממצאים ארכאולוגיים באזור הערבה מצביעים על שימוש בגמל כבהמת משא מדברית רק מתחילת האלף הראשון לפנה"ס, במסגרת פעילות מכרות במאה התשיעית כבר מופיע הגמל כבהמת מלחמה בשימוש. הנחושת באזור צבא הקואליציה של '12 מלכי החוף' אצל גינדבו הערבי נגד הצבא בקרב קרקר האשורי.

אכילת בשרו, שתיית חלב, נשיאת משאות, האדם מנצל את הגמל לרכיבה שימוש, ואריגתו גז הצמר, הנאקה ונדוניה וכפריט מסחר ולדישון לבעירה בגללים.

